

5. Dzhafarova, O., & Hridina N. Administratyvno-pravovyi status Derzhavnoi sluzhby zainiatsosti [Administrative and legal status of the State Employment Service]. *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy*, 1 (31), 577-585 [in Ukrainian].
6. Dodina, Ye. (2001). Administratyvno-pravovyi status hromadskykh orhanizatsii v Ukraini [Administrative and legal status of public organisations in Ukraine]. *Candidate's thesis*. Odesa: Odeska natsionalna yurydychna akademiia [in Ukrainian].
7. Kozyubra, M. (Eds.). (2015). *Zahalna teoriia prava: pidruchnyk [General theory of law: textbook]*. Kyiv: VAITE [in Ukrainian].
8. Kivalov, S., & Bila-Tiunova, L. (2023). *Zahalne administratyvne pravo Ukrainy: pidruchnyk [General administrative law of Ukraine: textbook]*. Odesa: Feniks [in Ukrainian].
9. Komziuk, V. (2014). Administratyvno-pravovyi status mytnykh orhaniv Ukrainy [Administrative and legal status of customs authorities in Ukraine]. *Doctor's thesis*. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].
10. Kontseptsiiia administrativnoi reformy v Ukraini: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 22.07.1998 № 810/98 [Concept of Administrative Reform in Ukraine: Decree of the President of Ukraine of 22 July 1998 № 810/98]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98> [in Ukrainian].
11. Kornichenko, O. (2024). Kontsept «pravovyi status»: zahalnoteoretychnyi ta administratyvno-pravovyi aspekty [The concept of “legal status”: general theoretical, administrative and legal aspects]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pravo*, 17, 146-154. Retrieved from: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2024-17-146-154> [in Ukrainian].
12. Liutikov, P. (2013). Yurydychni osoby yak subiekty administrativnoho prava [Legal entities as subjects of administrative law]. *Doctor's thesis*. Zaporizhzhia: Zaporizkyi natsionalnyi universytet [in Ukrainian].
13. Malynovskyi V. (2003). *Derzhavne upravlinnia: navchalnyi posibnyk [Public administration: textbook]*. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
14. Melnyk, R., & Bevzenko, V. (Eds.). (2014). *Zahalne administratyvne pravo: navchalnyi posibnyk [General administrative law: textbook]*. Kyiv: Vaite [in Ukrainian].
15. Mykolenko, O.I., & Mykolenko, O.M. (2023). Administratyvno-pravovyy status yak katehoriya administrativnoho prava [Administrative and legal status as a category of administrative law]. *Pravova derzhava*, 52, 65-73 [in Ukrainian].
16. Morozov, S., & Shkaraputa, L. (Eds.). (2000). *Sloynyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
17. Stetsenko, S. (2007). *Administratyvne pravo Ukrainy: navchalnyi posibnyk [Administrative law of Ukraine: textbook]*. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
18. Tereshchuk, V. (2020). Pravovyi status subiektiv publichnoi administratsii [Legal status of public administration entities]. *Candidate's thesis*. Kyiv: Mizhrehionalna akademiia upravlinnia personalom [in Ukrainian].
19. Truba, R. (2024). Poniattia administrativnoi pravosubiektynosti orhaniv vykonavchoi vlady yak subiektiv zabezpechennia natsionalnoi bezpeky [The concept of administrative legal personality of executive authorities as entities ensuring national security]. *Proceedings of the International Conference “Theoretical and practical problems of implementing legal norms”*. (pp. 531-534). Lviv-Torun: Liha-Pres [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 20.10.2025

УДК 342.9

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-19-111-116

Малютяк Владислав Володимирович,

аспірант кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

3433000@i.ua

ORCID ID: 0009-0003-6557-497X

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ РЕЄСТРАЦІЇ РЕЧОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМО МАЙНО

У статті здійснено комплексний адміністративно-правовий аналіз організації та діяльності суб'єктів державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обов'язків в Україні. Обґрунтовано значення державної реєстрації як ключового елемента публічного адміністрування у сфері майнових відносин, що забезпечує юридичну визначеність права власності, стабільність цивільного обороту та належний рівень захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Розкрито та проаналізовано структуру системи державної реєстрації в умовах децентралізації владних

повноважень, цифровізації адміністративних процедур і реформування публічної адміністрації, а також у контексті правових і соціально-економічних викликів, зумовлених воєнним станом. Проаналізовано нормативно-правові засади функціонування системи суб'єктів державної реєстрації прав, визначено їх адміністративно-правовий статус, місце та роль у механізмі реалізації державної політики у сфері нерухомості.

Особливу увагу приділено положенням Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», зокрема статтям, що регламентують систему органів державної реєстрації, повноваження Міністерства юстиції України, органів місцевого самоврядування та державних реєстраторів. Розкрито адміністративно-правову природу реєстраційних дій як індивідуальних адміністративних актів, охарактеризовано гарантії неупередженості та законності діяльності державних реєстраторів, у тому числі антикорупційні обмеження та механізми контролю.

Зроблено висновок про необхідність подальшого вдосконалення адміністративно-правових механізмів організації та діяльності суб'єктів державної реєстрації з метою підвищення прозорості, правової визначеності та ефективності публічного адміністрування у сфері нерухомого майна.

Ключові слова: державна реєстрація, речові права, нерухоме майно, публічне адміністрування, суб'єкти державної реєстрації, адміністративне право.

Malyutak V. ADMINISTRATIVE AND LEGAL BASIS FOR THE ORGANIZATION AND ACTIVITIES OF ENTITIES REGISTERING REAL RIGHTS TO IMMOVABLE PROPERTY

The article provides a comprehensive administrative and legal analysis of the organization and activities of entities responsible for state registration of real rights to immovable property and encumbrances thereon in Ukraine. It substantiates the importance of state registration as a key element of public administration in the field of property relations, which ensures legal certainty of property rights, stability of civil turnover, and an adequate level of protection of the rights and legitimate interests of individuals and legal entities.

The structure of the state registration system is revealed and analyzed in the context of decentralization of power, digitization of administrative procedures, and reform of public administration, as well as in the context of legal and socio-economic challenges caused by the state of war. The regulatory and legal basis for the functioning of the system of state registration of rights is analyzed, and their administrative and legal status, place, and role in the mechanism of implementing state policy in the field of real estate are determined.

Particular attention is paid to the provisions of the Law of Ukraine “On State Registration of Real Rights to Immovable Property and Their Encumbrances,” in particular, the articles regulating the system of state registration authorities, the powers of the Ministry of Justice of Ukraine, local self-government bodies, and state registrars. The administrative and legal nature of registration actions as individual administrative acts is revealed, and guarantees of impartiality and legality of the activities of state registrars, including anti-corruption restrictions and control mechanisms, are described.

The conclusion is made about the need to further improve the administrative and legal mechanisms for the organization and activities of state registration entities in order to increase transparency, legal certainty, and the effectiveness of public administration in the field of real estate.

Keywords: state registration, property rights, real estate, public administration, state registration entities, administrative law.

Постановка проблеми. Реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень відіграє вагомую роль у забезпеченні правової визначеності власності та її закріпленні, стабільності обороту майна та ефективного функціонування системи публічного адміністрування. Державна реєстрація є ключовою юридичною гарантією захисту права власності та інших речових прав, оскільки саме з моменту внесення відповідних відомостей до Державного реєстру виникають, змінюються або припиняються права на нерухомість.

В умовах реформування публічної адміністрації, децентралізації владних повноважень та цифровізації адміністративних процедур особливого значення набуває належне нормативне врегулювання діяльності суб'єктів державної реєстрації речових прав. Наявні прогалини та колізії адміністративно-правового регулювання, неоднаковість правозастосовної практики, зростання кількості спорів щодо неправомірних реєстраційних дій і випадків рейдерських захоплень свідчать про потребу вдосконалення механізмів адміністративного контролю, відповідальності та гарантій законності у цій сфері.

Окремого значення проблема державної реєстрації речових прав набуває в контексті воєнного стану, з урахуванням необхідності відновлення зруйнованого майна, потребою фіксації масових змін майнового статусу внутрішньо переміщених громадян і юридичних осіб. За цих обставин своєчасна, ефективна, прозора та захищена система реєстрації майна стає необхідною умовою реалізації соціально-економічних прав, інвестиційної безпеки та післявоєнної відбудови держави.

Таким чином, реєстрація речових прав та їх обтяжень є об'єктивно актуальним предметом наукового дослідження, що потребує комплексного адміністративно-правового аналізу з метою підвищення ефективності публічного адміністрування, захисту прав приватних осіб і зміцнення довіри до інститутів державної влади.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Безпосереднім дослідженням особливостей реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень займалися науковці: А.С. Кеча, М.О. Колесников, Є.О. Легеца, Я.О. Пономарьова, С.О. Слободянюк, Я.В. Тамаря. Окремі аспекти інституту державної реєстрації прав, з урахуванням адміністративно-правового регулювання цих відносин, розкрили у своїх працях Я.Є. Барца, А.А. Герца, Г.Ю. Гулевської, М.П. Гурковський, І.Б. Коліушко, С.В. Лихачова, Д.О. Мальцева, І.Ф. Мироненко, Г.М. Писаренко, Н.В. Савенко, О.В. Харитонova тощо.

Метою статті є дослідити адміністративно-правові аспекти організації та функціонування суб'єктів державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державна реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень є ключовим елементом публічного адміністрування у сфері майнових відносин. Вона забезпечує юридичну визначеність, стабільність цивільного обороту та захист прав власників, користувачів і інших носіїв речових прав. У сфері адміністративного права - ця система розглядається як комплекс владних процедур, реалізованих спеціально визначеними суб'єктами, діяльність яких спрямована на підтвердження та офіційне визнання правового статусу майна.

Якщо звернутися до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV, то ст. 2 визначає, що державна реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (далі – державна реєстрація прав) – офіційне визнання і підтвердження державою фактів набуття, зміни або припинення речових прав на нерухоме майно, обтяжень таких прав шляхом внесення відповідних відомостей до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно [4].

Сучасна система державної реєстрації в Україні зазнала суттєвих трансформацій, пов'язаних із цифровізацією, децентралізацією та дерегуляцією. Це обумовлює необхідність переосмислення ролі та місця суб'єктів реєстрації у забезпеченні ефективності адміністративно-правового механізму. Саме тому створення єдиної державної інформаційної системи, яка забезпечує централізований облік, обробку, збереження та надання достовірних відомостей про зареєстровані речові права на майно та їх обтяження, є правовою гарантією визначення права власності. Як зазначає сам Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно - єдина державна інформаційна система, що забезпечує обробку, збереження та надання відомостей про зареєстровані речові права на нерухоме майно та їх обтяження [4].

Державна реєстрація має ознаки адміністративної послуги та водночас є специфічною формою публічного адміністрування, оскільки пов'язана зі здійсненням владних повноважень. Саме на це вказує В.К. Колпаков у своїй роботі, зазначаючи, що під формами публічного адміністрування розуміють зовнішнє вираження (зовнішнє оформлення) діяльності суб'єкта публічної адміністрації щодо реалізації своїх функцій у межах встановленої компетенції [3, с. 43]. Т.Б. Семенчук визначає, що публічне адміністрування є механізмом, який з одного боку забезпечує надання суспільству послуг щодо законодавства, з іншого боку – реалізацію обраного типу політики, яку втілюють державні службовці, яким було делеговано повноваження під час волевиявлення народу на виборах, як в межах країни, так і закордоном, у всіх напрямках її прояву [5, с.389].

Спираючись на теоретичну основу, адміністративно-правовий характер державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень як ознаки публічної послуги проявляється у: процедурності та формалізованості; визначенні чітких повноважень суб'єктів; імперативності вимог до документів та строків; юридичній значущості результату, який набуває сили акту індивідуальної дії. Публічний характер процедури забезпечує необхідний баланс між приватними інтересами власників та публічними інтересами держави.

Оскільки публічне адміністрування повинно здійснюватися уповноваженими на те суб'єктами, постає необхідність у наданні останнім адміністративно-правової характеристики. Так, на думку Т.І. Білоус-Осін, поняття «суб'єкт публічної адміністрації» використовується при позначенні органу державної виконавчої влади, органу місцевого самоврядування або інших суб'єктів, яких наділено публічними владно-розпорядчими повноваженнями для забезпечення публічних інтересів у державі [1, с. 57].

Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2022/2557 від 14 грудня 2022 року суб'єкт публічного адміністрування визначає таким в державі-члені відповідно до національного права, окрім судочинства, парламентів або центральних банків, який відповідає таким критеріям: (а) він створений з метою задоволення потреб, що становлять загальний інтерес і не має промислового або комерційного характеру; (b) він має правосуб'єктність або уповноважений законом діяти від імені іншого суб'єкта з правосуб'єктністю; (с) він отримує фінансування переважно від держави, регіональних органів влади або інших органів публічного права, перебуває під управлінським контролем зазначених органів влади чи органів публічного права, або має адміністративну, керівну чи наглядову раду, більш ніж половину членів якої призначає держава, регіональні органи влади або інші органи публічного права; (d) він має повноваження звертатися до фізичних або юридичних осіб із адміністративними чи регуляторними рішеннями, що впливають на їхні права в сфері транскордонного руху осіб, товарів, послуг або капіталу [2].

Безпосередньо ст. 6 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV до системи органів та суб'єктів, які здійснюють повноваження у сфері державної реєстрації прав відносить: 1) Міністерство юстиції України та його територіальні органи; 2) суб'єкти державної реєстрації прав: виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, Київська, Севастопольська міські, районні, районні у містах Києві та Севастополі державні адміністрації; 3) державні реєстратори прав на нерухоме майно (далі - державні реєстратори) [4].

Як бачимо, ст. 6 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV формує цілісну адміністративно-правову модель організації системи державної реєстрації прав, у межах якої поєднуються елементи централізованого управління та

децентралізованого надання адміністративних послуг, що сприяє підвищенню рівня захисту прав приватних осіб і ефективності публічного адміністрування у сфері нерухомості.

Продовжуючи аналіз вказаної статті, слід зазначити, що дана норма визначає інституційну основу адміністративно-правового механізму державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, систематизуючи коло органів і посадових осіб, наділених владними повноваженнями у цій сфері, та окреслюючи їх місце в системі публічного адміністрування. Умовно, структуру організаційної системи державної реєстрації прав можна поділити на три рівні.

До першого законодавцем віднесено Міністерство юстиції України та його територіальні органи, де Міністерство, відповідно до покладених на нього повноважень, виступає центральним суб'єктом публічної адміністрації, який реалізує державну політику у сфері державної реєстрації прав. До його функцій належать нормативно-правове регулювання, методичне та інформаційне забезпечення, контроль та нагляд за діяльністю суб'єктів державної реєстрації, ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, а також розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність державних реєстраторів. Територіальні органи Мін'юсту забезпечують реалізацію цих повноважень на регіональному рівні, що відповідає принципам децентралізації та територіальної доступності адміністративних послуг.

У статті 7 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV визначено вичерпний перелік повноважень Міністерства юстиції України у сфері державної реєстрації прав, до яких також віднесено ще: складання протоколів про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення; організація роботи з підготовки та підвищення кваліфікації державних реєстраторів; надання узагальнених роз'яснень щодо застосування законодавства з питань державної реєстрації прав.

Територіальні органи Міністерства юстиції України додатково ще можуть приймати рішення про тимчасове блокування доступу державних реєстраторів до Державного реєстру прав у випадках, передбачених Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV [4].

Другий рівень суб'єктів державної реєстрації прав складають виконавчі органи органів місцевого самоврядування та місцеві державні адміністрації. Це свідчить про поєднання державного та муніципального компонентів публічного адміністрування, що спрямоване на спрощення доступу громадян до адміністративних послуг та підвищення їх оперативності. Законодавче закріплення таких суб'єктів узгоджується з концепцією сервісної держави, у якій органи влади орієнтовані на задоволення потреб приватних осіб.

Третій рівень утворюють державні реєстратори, які виступають безпосереднім виконавцем реєстраційних дій. У межах наданих повноважень державні реєстратори приймають індивідуальні адміністративні акти (рішення про державну реєстрацію, відмову в ній, зупинення розгляду заяви тощо), що мають юридично значимі наслідки для осіб.

Слід зазначити, що державний реєстратор виступає ключовою ланкою реалізації владних управлінських повноважень у сфері реєстрації речових прав. Ці суб'єкти безпосередньо вчиняють реєстраційні дії. Державні реєстратори працюють у: структурних підрозділах виконавчих органів місцевого самоврядування; акредитованих суб'єктах; центрах надання адміністративних послуг (ЦНАП).

Відповідно до ст. 10 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV державним реєстратором є: 1) громадянин України, який має вищу освіту за спеціальністю правознавство, відповідає кваліфікаційним вимогам, встановленим Міністерством юстиції України, та перебуває у трудових відносинах з суб'єктом державної реєстрації прав; 2) нотаріус; 3) державний, приватний виконавець - у разі накладення/зняття таким виконавцем арешту на нерухоме майно під час примусового виконання рішень відповідно до закону [4].

Закон прямо забороняє державному реєстратору приймати рішення про державну реєстрацію прав у випадках, коли: речове право або його обтяження набувається, змінюється чи припиняється за суб'єктом державної реєстрації прав, з яким реєстратор перебуває у трудових відносинах; реєстратор є засновником (учасником) такого суб'єкта.

Зазначена заборона є проявом принципу об'єктивності в адміністративному праві та гарантією нейтральності державного реєстратора як посадової особи, що ухвалює індивідуальні адміністративні акти з істотними правовими наслідками для приватних і публічних інтересів. Передбачений механізм передачі повноважень іншому державному реєстратору забезпечує безперервність надання адміністративної послуги без порушення принципу неупередженості.

Виняток щодо реєстрації державного та комунального майна зумовлений із загального правила щодо перебування реєстратора у трудових відносинах з органами місцевого самоврядування або місцевими державними адміністраціями. Така норма не поширюється на реєстрацію прав на державне та/або комунальне майно.

Цей виняток має функціональний характер і пояснюється специфікою управління публічним майном, де суб'єкти державної реєстрації прав одночасно виконують владні функції в інтересах держави або територіальних громад. При цьому публічний характер майна та додаткові механізми контролю з боку Міністерства юстиції України частково нівелюють ризик приватного інтересу.

Окремо Закон № 1952-IV встановлює чітку заборону для державного реєстратора приймати рішення про реєстрацію прав: на своє ім'я; на ім'я чоловіка (дружини); на ім'я близьких родичів (батьків, дітей, онуків, діда, баби, братів, сестер); щодо суб'єктів господарювання, засновником (учасником) яких він є.

Дане положення відповідає стандартам антикорупційного законодавства та є формою попередження приватного інтересу в адміністративних правовідносинах. Воно мінімізує ризики прийняття упереджених або неправомірних рішень та сприяє підвищенню довіри громадян до інституту державної реєстрації прав.

Частиною 3 ст. 10 Закону № 1952-IV визначено коло повноважень державного реєстратора, який має право встановлювати відповідність заявлених прав і поданих/отриманих документів вимогам законодавства, а також відсутність суперечностей між заявленими та вже зареєстрованими речовими правами на нерухоме майно та їх обтяженнями; перевіряти документи на наявність підстав для проведення реєстраційних дій, залишення заяви про державну реєстрацію прав та їх обтяжень без руху, зупинення державної реєстрації прав, відмови в державній реєстрації прав та приймає відповідні рішення; запитувати від органів влади, підприємств, установ та організацій, які відповідно до законодавства проводили оформлення та/або реєстрацію прав, інформацію; формувати за допомогою Державного реєстру прав документи за результатом розгляду заяв у сфері державної реєстрації прав тощо [4].

Частина друга статті 6 Закону № 1952-IV встановлює, що виконавчі органи сільських, селищних та міських рад набувають повноважень у сфері державної реєстрації прав за умови прийняття відповідного рішення радою. Такий підхід є проявом дискреції органів місцевого самоврядування та враховує їх організаційну спроможність, кадрове та матеріально-технічне забезпечення.

Водночас ця норма має важливе адміністративно-правове значення, оскільки поєднує принципи: добровільності виконання делегованих повноважень, субсидіарності, децентралізації публічної влади.

Встановлення винятку щодо міст обласного та республіканського значення АРК зумовлений особливостями їх адміністративно-територіального статусу та специфікою функціонування системи місцевого управління.

Як бачимо, ст. 6 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV має системоутворююче значення, оскільки визначає побудову та взаємозв'язок суб'єктів владних повноважень у сфері державної реєстрації прав; створює правову основу для розмежування компетенції між центральними, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; забезпечує організаційну передумову реалізації принципів законності, доступності, прозорості та ефективності адміністративних процедур.

Висновки. Суб'єкти державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень формують розгалужену систему публічного адміністрування, що поєднує державні, муніципальні та делеговані повноваження. Їх адміністративно-правовий статус визначає ефективність процедури реєстрації та рівень захищеності прав власників та інших учасників майнових правовідносин.

Комплексний аналіз показує необхідність подальшої модернізації системи, спрямованої на підвищення прозорості, правової визначеності та технологічної досконалості. Удосконалення адміністративно-правових механізмів діяльності суб'єктів реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень є передумовою забезпечення належного рівня правової безпеки в сфері нерухомості та розвитку сучасного ринку майна в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Білоус-Осин Т.І. Публічне адміністрування у сфері наукової діяльності. *Juris Europensis Scientia*. 2021. № 3. С. 57–60.
2. Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2022/2557 від 14 грудня 2022 року. Прийняття від 14.12.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9a3_002-22/ed20221214#Text
3. Колпаков В.К. Поняття форм публічного адміністрування. *Адміністративне право і процес*. № 2 (2). 2012. С. 43–51.
4. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. Дата оновлення від 18.11.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
5. Семенчук Т.Б. Сутність категорії публічне адміністрування та передумови її формування. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. № 42. С.385-390.

REFERENCES:

1. Bilous-Osin, T.I. Publichne administruvannia u sferi naukovoï diialnosti. [Public administration in the field of scientific activity]. *Juris Europensis Scientia*. №3. 57–60. [in Ukrainian].
2. Pro stiikist krytychno vazhlyvykh subiektiv ta skasuvannia Dyrektyvy Rady 2008/114/IeS. (2022, December 14). [On the resilience of critical entities and repealing Council Directive 2008/114/EC]. *Dyrektyva Yevropeiskoho Parlamentu i Rady (IeS) 2022/2557*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9a3_002-22/ed20221214#Text [in Ukrainian].
3. Kolpakov, V.K. (2012). Poniattia form publichnoho administruvannia. [The concept of forms of public administration]. *Administratyvne pravo i protses*. №2. 43–51. [in Ukrainian].
4. Pro derzhavnu reiestratsiiu rechovykh prav na nerukhome maino ta yikh obtiazhen. (2025, November 18). [On state registration of property rights to real estate and their encumbrances]. *Zakon Ukrainy № 1952-IV*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text> [in Ukrainian].

5. Semenchuk, T.B. (2013). Sutnist katehorii publichne administruvannia ta peredumovy yii formuvannia. [The essence of the category of public administration and the prerequisites for its formation]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. №42*. 385-390. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.11.2025

УДК 342.9

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-19-116-120

Новіцька Ірина Вікторівна,
аспірантка кафедри галузевого права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
inovitska@cuspu.edu.ua
ORCID ID: 0009-0000-4787-9970

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАПОРУКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОСВІТУ НЕПОВНОЛІТНІМИ

У статті здійснено дослідження реалізації права на освіту неповнолітніми в контексті європейського досвіду та сучасних викликів освітньої політики України. Визначено, що право на освіту належить до фундаментальних прав людини, закріплених у міжнародно-правових актах, зокрема у Загальній декларації прав людини, Конвенції про права дитини та Хартії основних прав Європейського Союзу. Узагальнено, що у європейських правових системах освіта розглядається не лише як соціальне благо, а як системоутворюючий елемент суспільного розвитку, що забезпечує рівність можливостей, соціальну інтеграцію та сталий розвиток. Проаналізовано ключові тенденції реалізації права на освіту в державах-членах Європейського Союзу, де загальна середня освіта виступає основним інструментом формування громадянської зрілості та соціальної мобільності неповнолітніх. Особлива увага приділяється механізмам забезпечення якості освіти, інституційним формам контролю та оцінювання результатів навчання. Підкреслено, що в більшості європейських країн функціонують незалежні органи зовнішнього оцінювання, які здійснюють моніторинг навчальних досягнень учнів, професійної компетентності педагогічних працівників, що забезпечує цілісність підходів до гарантування права кожної дитини на якісну освіту.

З'ясовано, що держави ЄС активно впроваджують компенсаторні механізми – спеціальні стипендії, програми безкоштовного харчування, транспортне забезпечення, психологічну підтримку, забезпечення підручниками, – спрямовані на подолання освітньої нерівності серед соціально вразливих груп дітей, зокрема мігрантів, біженців та представників національних меншин. Встановлено, що ефективність реалізації права на освіту значною мірою визначається якістю державного адміністративного регулювання, узгодженістю міжвідомчої взаємодії та наявністю стабільних механізмів контролю й підзвітності.

Виявлено, що українська система загальної середньої освіти, попри нормативно закріплену орієнтацію на європейські стандарти, потребує подальшої модернізації. Основними проблемами залишаються збереження регіональної та соціальної нерівності у доступі до якісної освіти, обмежена автономія шкіл, неефективність механізмів фінансування та відсутність системної міжвідомчої координації. Доведено, що в умовах воєнного стану та внутрішнього переміщення населення ці виклики загострюються, що вимагає переосмислення ролі держави як гаранта освітніх прав дитини. Узагальнено, що ефективна реалізація права на освіту неповнолітніми можлива лише за умови наявності комплексної державної політики, яка поєднує правові, організаційні, соціальні та фінансові механізми.

Ключові слова: право на освіту, неповнолітні, загальна середня освіта, державне регулювання, Європейський Союз, система освіти, якість освіти

Novitska I. EUROPEAN EXPERIENCE OF STATE REGULATION OF GENERAL SECONDARY EDUCATION AS A GUARANTEE FOR THE REALIZATION OF MINORS' RIGHT TO EDUCATION

The article explores the implementation of the right to education by minors in the context of European experience and the contemporary challenges of Ukraine's educational policy. It is determined that the right to education belongs to the fundamental human rights enshrined in international legal instruments, in particular the Universal Declaration of Human Rights, the Convention on the Rights of the Child, and the Charter of Fundamental Rights of the European Union. It is summarized that in European legal systems, education is considered not only as a social good but also as a system-forming element of social development ensuring equality of opportunities, social integration and sustainable development. The key trends in the implementation of the right to education in the member states of the European Union are analyzed, where general secondary education serves as the main instrument for fostering civic maturity and social mobility among minors. Particular attention is given to the mechanisms for ensuring the quality of education, as well as to the institutional forms of control and assessment of learning outcomes. It is emphasized that in most European countries, independent bodies for external evaluation operate, conducting monitoring of students' academic achievements and teachers' professional competence, which ensures a coherent approach to guaranteeing every child's right to quality education.

It has been determined that EU member states actively implement compensatory mechanisms – such as special